Roll No. : ....

Examination May-2014

Total No. Of questions : 11
Total No. Of Pages : 04

Branch : General (For all courses except B. Pharma)

Subject Code : HVPE101 (SEM.2)

Time : 3Hrs.

Papers ID : A1105

Total Marks : 60

ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਰਸ
मानव मूल्य और व्यवसायिक नैतिक शिक्षा में एक आधारभूत पाठ्यक्रम
A Foundation Course in Human Values and Professional Ethics

Note: This question paper contains three sections. SECTION-A contains Objective type questions, SECTION-B contains short answer type questions and SECTION-C contains descriptive answer type questions.

ਭਾਗ–ੳ भाग अ- Section A 10x1

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ 10 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ:

इस भाग में *10* वस्तुनिष्ठ प्रश्न हैं | का उत्तर देना अनिवार्य है सभी प्रश्नों |

*This section contains **10 objective type** questions. Attempt all questions*

ਪ੍ਰਸ਼ਨ–1 (ੳ) ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ: प्रश्न-1 अ रिक्त स्थान भरें: Q1.a. Fill up the blanks:

a. ਸਰਬਾਂਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਮਾਨਵ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੋਣ ਨਾਲ-ਨਾਲ ________________ ਵੀ ਹੈ।
समग्र प्रबंधन मानव-सहज होने के साथ साथ ______________भी है |
Holistic management is human-friendly as well as................

b. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਇਕ............ ਵਿਹਾਰ ਹੈ।
भ्रष्टाचार एक .... अभ्यास है|
Corruption is an .... practice

c. ਅਧਿਕ, ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ__________ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ।
अधिमूल्यन, अवमूल्यन, अमूल्यन________________के अलग अलग तरीके हैं |
Over-, under- and otherwise-evaluation are different forms of ....

d. ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪਰਖ ਸਹਿਜ_____________ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
सहज__________ के आधार पर प्रस्तावों की जाँच होती है |
Verification of propositions takes place at the level of natural.....................

e. ਮੈਂ ਹੀ ਕਰਤਾ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਅਤੇ.........ਹਾਂ।
मैं ही कर्ता, दृष्टा और ....है|
The Self is the doer, seer and ......

ਪ੍ਰਸ਼ਨ–1(ਅ)ਸਹੀ/ਗਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ: प्रश्न1.ब सही/गलत भरे | Q1.b.WriteTrue/False:

a. ਪਸ਼ੂ (ਜਾਨਵਰ) ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਇਹ ਚੇਤੰਨ ਇਕਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।
जानवर में केवल शरीर है, कोई चैतन्य इकाई नहीं|
An animal has only the Body and no conscious entity.

b. ਕਲਪਨਾਸ਼ੀਲਤਾ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਰਿਆ ਹੈ।
कल्पनाशीलता मूलतः केवल शरीर की क्रिया है |
Imagination is basically the activity of the Body only.

\

c. ਸਹਿਜ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਪੂਰਵ-ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।
सहज स्वीकृति पूर्व-मान्यताओं पर निर्भर होती है |
Natural acceptance depends on the past conditionings.

d. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਪਰਸਪਰ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਅਵਸਥਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।
प्रकृति में सभी इकाइयाँ परस्पर विरोध में हैं और मानव-अवस्था को इन पर विजय पाना होता है |
All the units in nature are in mutual conflict, and human order has to master over them.

e. ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਨਵੀ ਆਚਰਣ ਕੇਵਲ ਸਹੀ ਸਮਝ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।
सही समझ से ही मानवीय आचरण में निश्चितता आने की सम्भावना है |
Definitiveness of human conduct is possible only through right understanding.

ਭਾਗ–ਅ भाग -ब **Section B** 5x4

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ:
इस भाग में पांच प्रश्न हैं | सभी प्रश्नों का उत्तर देना अनिवार्य है
There *are FIVE questions in this section. Attempt A**ll** questions*

Q2 ਮਾਨਵ-ਮਾਨਵ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਗੌਰਵ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਮਾਨਵੀ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
मानव- मानव सम्बन्ध में गौरव के अर्थ को समझाएं | इसका सम्बन्ध में क्या महत्व है ?
Explain the meaning of glory in human relationship. How is it important in relationship?

Q3 ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਅਵਾਂ ਮੈਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹਨ? ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
'शरीर' की क्रियाओं और 'मैं' की क्रियाओं के अंतर को समझाएँ | एक उदाहरण का भी प्रयोग करें |
Explain how the activities of the Body are different from those of the Self with the help of an example.

Q4 ਆਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ(ਚੱਕਰੀ ਕ੍ਰਮ) ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਤਪਾਦਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
'आवर्तनशीलता' का क्या अर्थ है? यह उत्पादन गतिविधियों पर कैसे लागू होता है ?
What do you mean by recyclability? How is it applicable to production activities?

Q5 ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਨੀਅਤ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅਕਸਰ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀ ਹੈ?
संबंध में मूल चाहना और जीने की योग्यता में क्या अंतर है ? हम सभी लोग सामान्य तौर से क्या गलती करते रहते हैं ?
What is the difference between intention and competence in relationship? What is the common mistake that all of us keep doing?

Q 6 ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
प्रकृति में चार अवस्था के स्वभाव को संक्षेप में समझाइए |
Briefly explain the natural characteristics of the four orders in nature.

ਭਾਗ –ੲ भाग - स **Section C** 5x6

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

नोट | इस भाग में पांच प्रश्न हैं : सभी प्रश्न अनिवार्य है |

There are ***FIVE*** *questions in this section. Attempt* ***ALL*** *questions.*

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7.ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 7.किसी एक भाग का उत्तर दें Q7.Attempt any **one** part:

a. ਸਹਿਜ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਪੂਰਵ-ਮਾਨਤਵਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ?

सहज स्वीकृति का क्या अर्थ है ? समझाइये | और अपनी जिंदगी से एक उदाहरण लेते हुए यह भी समझाइये की यह कैसे हमारी पुरानी मान्यताओं से प्रभावित नहीं होती है |

What do you mean by natural acceptance? Explain. How it remains untouched by our past pre-conditionings with the help on an example from your life.

b. ਮਾਨਵੀ ਜੀਵਨ **ਦਾ** ਫੈਲਾਉ ਕਿੰਨਾ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਸਵੈ(ਮੈਂ) ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

मानव के जीना का फैलाव कितना है ? सभी स्तरों पर संगीतमयता को समझना क्यों जरूरी है ? ‘मैं’ के स्तर पर मानव की अभी की स्थिति का सटीकता से मूल्यांकन करें |

What is the expanse of human living? Why is it necessary to understand the harmony at all the levels? Critically evaluate the current state of human living at the level of the Self.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8.ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 8. किसी एक भाग का उत्तर दें Q8. Attempt any **one** part:

a. ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ? ਸੰਜਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

संयम और स्वास्थ्य को परिभाषित करें | इनमे क्या सम्बन्ध है ? संक्षेप में समझाएं कि संयम के लिए क्या कार्यक्रम हो सकते हैं|

Define *Sanyam* and *Swasthya*. How are they related? Elaborate briefly on the programs of *Sanyam.*

b. ਚਿਤਰਣ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਚੋਣ/ਆਸਵਾਦਨ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

चित्रण, विश्लेषण और चयन/आस्वादन की क्रियाओं को उदाहरण के साथ समझाइये |

Explain the activities of *Imaging, Analyzing* and *Selecting/Tasting* with the help of an example.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9.ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 9. किसी एक भाग का उत्तर दें Q9. Attempt any **one** part:

a. ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਇਹ ਅਸੀ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

‘न्याय’ को उदाहरण देकर समझाइये| हम कब कह सकते हैं की दो व्यक्तियों में ‘न्याय’ सुनिश्चित हुआ है?

Explain the meaning of Justice with an example. When do we say that the justice has been assured between two parties?

b. ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

आपको अपने गाँव में प्राकृतिक खेती को लागू करना है | इसे करने के लिए आप अपने गाँव के प्रबंधन और प्रशासन के साथ मिल कर क्या-क्या कदम उठाएंगे , बताइए |

You need to implement natural farming in a village. Suggest the steps you would take with the village management and administration for implementation.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10.ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 10. किसी एक भाग का उत्तर दें Q10. Attempt any one part:

a. ਸ਼ੂਨਯ(ਸਪੇਸ) ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈਆਂ ਸ਼ੂਨਯ ਵਿਚ ਸੰਪਰਿਕਤ ਕਿਵੇਂ ਹਨ, ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

'व्यापक' का क्या अर्थ है? अस्तित्व में इकाइयां व्यापक में संपृक्त हैं, यह स्पष्ट रूप से समझाइये |

What do you mean by Space? Explain specifically the submergence of units in space in this existence.

b. ਨਿਰੰਤਰ ਵੱਧ ਰਹੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਤਰੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ? ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੱਸੋ |ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਬਤ ਜਾਂ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਤਰਕ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ।

इस बढते उपभोक्तावाद की वजह से प्रकृति में आज क्या-क्या बड़े संकट हैं ? आपको क्या लगता है कि हमको इस बढते हुए उपभोक्तावाद को नियंत्रित करना है या फिर अधिक से अधिक शोध कर के इस उपभोक्तावाद की परंपरा को बनाए रखना है ? अपने उत्तर की पुष्टि कारण के साथ कीजिये |

What are the major threats today to the nature due to the rising consumerism? From your point of view, do we need to contain this growing consumerism, or do we need to do more and more research to sustain this trend of consumerism? Give reasons to support your answer.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11.ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 11 किसी एक भाग का उत्तर दें. Q11. Attempt any one part:

a. ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ-ਮੁਖੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਓਗੇ? ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਪੰਜ ਤਰੀਕੇ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

आपके पास उत्पादन की कार्यशाला है | इस पाठ्यक्रम से गुजरने के बाद आप उस उत्पादन कार्यशाला को पर्यावरण के अनुकूल कैसे बनायेंगे | इसको करने के कोई पांच तरीकों को लिखें|

You own a manufacturing unit. After going through this course, you want to make your unit eco-friendly. Give any five ways in which you can do it.

b. ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ, ਜੋ ਅਨੈਤਿਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੈਤਿਕ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

आजकल के प्रबंधन कार्यों में ऐसे तीन प्रकार के अभ्यास बताइए जो अनैतिक हैं, परंतु बहुत प्रचलित हैं| कुछ तरीके सुझाइए जिनसे इस तरह के अभ्यास को टिकाऊ ढंग से संस्थाओं से दूर किया जा सके|

Name any three practices in management today that are unethical but still quite prevalent. Suggest few measures to remove such practices from the organizations in a sustainable way.